

Türkiye'de. Telef on ve Telekomünikasyon . Sanayii

Yazanlar :

Fikri CAĞLAR
Elek. Y. Müh.
P.T.T.

Fadıl SANOĞLU
Elek. Y. Müh.
P.T.T.

Bu yazımızda PTT Genel Müdürlüğünün tekelinde bulunan Posta, Telgraf ve Telefon işletmeciliğinden Telefon mevzuunu ele alacak, memleketimizde ilk telefonun kuruluşundan, gelişmesinden bahsedecek ve bu gelişmenin diğer memleketlerle mukayeselerini yapacağız.

Mukayeseler sonucu geri kalışımızın nedenlerini araştırarak, bu gecikmeyi azaltmaya.- büyük bir etkisi olacak olan bir "telekomünikasyon sanayiinin kurulması teşebbüsünü İnceliyeceğiz.

15 yıllık bir gecikmeden sonra kurulma formalitelerinin tamamlanmasına muvaffak olunan bu sanayinin çeşitli yönleri hakkında bilgi vereceğiz.

Alexander Graham Bell tarafından 1876 yılında icad edilen ve 1877 yılında «American Bell Telephone Company» vasıtasıyla halkın hizmetine arz edilmiş olan telefon, Türkiye'de ilk defa Soğukçeşme'de Posta ve Telgraf Nezareti ile Yeni Cami civarındaki ahşap postane arasında 1881 yılında, icadından sadece 5 yıl sonra, hizmete başlamış ve aynı yıl daha bir takım müesseseler arası telefon irtibatı tamamlanmıştır.

Keza otomatik telefon santrallerinin kullanılışı 1908 yıllarında Amerika'da 1914 yıllarında da Avrupa'da başladığı halde. Türkiye'ye bu hizmet 1926 yılında İsveç pateni! bir sistemle, bu sistemin İsveçte icadından 4 yıl sonra getirilmiştir.

Bu tarihler bize, bu hizmetin oldukça eskiden, icad edilmelerinden çok kısa zaman sonra memleketimize girdiğini göstermektedir.

Bu hizmet bir taraftan PTTnin o günkü adı ile, Posta, Telgraf ve Telefon Nezareti tarafından yürütülürken bir taraftan da 1911 yılında bir İngiliz firmasına İstanbul ili telefon tesis ve işletmeciliği, 1927 yılında ,(bu tarihte PTT, artık Nezaret değil Umum Müdürlüktür) bir İsveç firmasına İzmir Belediyesi ile müştereken İzmir TİL telefon tesis ve işletmeciliği verilmek suretile geliştirilmeğe çalışılmıştır.

Ancak, bu iki özel işletmeden birinin 1937 yılında diğerinin 1938 yılında bütün tesisleri PTT tarafından satın ve yerli personeli devir alınmıştır.

Bu tarihten itibaren memleketimizin bütün şehir telefon işletmeciliği PTT Genel Müdürlüğü tekeline geçmiş, bunlara ilâveten bu iki şirketten devren intikâl eden bazı özel müesseselerde kurulu santrallerin da bakım ve işletmesi PTT bünyesinde kalmıştır. Ancak PTT daha sonraları bu sahada özel müesseselerin yeni yeni taleplerini karşılayamaması sonucu, bu tip santrallerin tesis ve işletmeciliği PTT tekelinden çıkmış, her müessese, ihtiyacını bizzat kendisi karşılamak mecburiyetinde kalmıştır. Ancak bu santrallerin PTT şebekesine bağlanması, kurulan tesisin PTT şartlarına uygun nitelikte yapılması ile mümkün olmaktadır.

Bugün, PTT Genel Müdürlüğü tarafından tesis ettirilmiş santral miktar ve toplam, kapasiteleri, lokal bataryalı (LB), merkezî bataryalı (CB) ve otomatik olmak üzere aşağıdaki gibidir. (1967 Kasım sonu itibarıyla)

Tipi	Kurulu bulunduğu mahal adedi	Toplam hat kapasitesi
L. B. santral	820	60800 "
C. B. santral	18	8200 "
Otomatik »	74	225200 "
Genel toplam		294300

Munzam ve müşterek postalar da nazarı itibara alındığında memleketimizdeki bu santrallara bağlı toplam telefon sayısı 395000 adede balığ olmaktadır!

Şimdi memleketimizin telefon gelişmesini dünya ve diğer memleketler telefon gelişmeleriyle mukayese edelim. ReSmen neşredilen en son dünya telefon istatistiklerinde verilen rakkamlar 1/Ocak/1966 tarihi itibarıyla olması sebebiyle biz de memleketimizin o tarihteki telefon miktarına dönelim, ki bu miktar 1/Ocak/1966 tarihinde 351135 idi.

Aşağıda (Tablo 1), dünya telefonlarının kıt--alar arası dağılımını, 300 nüfusa isabet eden miktarlarını ve 10 yıl evveline nazaran gelişimini görmekteyiz.

(TABLO 1)

Mıntıka	1/Ocak/1866		1/Ocak/1956	
	Servisteki miktar	1000 nüfusa düşen	Servisteki miktar	100 nüfusa düşen
Kuzey Amerika,	100.789.000	46.9	60.423.000	33.1
Orta Amerika	1.641.000	2.1	733.100	1.3
Güney Amerika	4.232.000	2.5	2.568.000	2.1
Avrupa	61.887.000	9.8	29.990.000	5.2
Afrika	2.474.000	0.8	1.411.000	0.6
Asya (1)	20.006 000	1.1	4.709.000	0.3
Okyanusya	4 271.000	23.5	2.366.000	16.0
Dünya toplamı	195.300.000	5.9	102.200.000	3.7

(D) Bu değer Türkiye ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin Asya kısmını da ihtiva etmektedir.

Bu tablonun tetkikinden de görüleceği gibi 10 yıllık bir devrede dünya telefonları toplamında artış 1.9 misli iken Avrupa kıtası telefon toplamında takriben 2.1 misil, Asya kıtası telefon toplamında ise takriben 4.3 mislidir.

Memleketimizde mevcut telefonların takriben % 35'i Avrupa t% 65'i Asya kıtasında yayılmış olduğuna göre, Avrupa ve Asya kıt'alarındaki artış hızı memleketimizde de aynı tempoda olsa idi, 10 yıllık telefon gelişmemiz takriben 3.53 misline ulaşırdı. Halbuki 1/1/1956 da 139.155 adet olan telefonlarımız 1/1/1966 tarihinde 351.135 adede ulaşmıştır, ki artış miktarı ancak 2.46'dır.

Diğer taraftan Amerika, Avrupa ve Asya'da telekomünikasyon sahasında gelişmiş memleketlerde, komşu memleketlerimizin telefon miktarlarını ve 100 nüfusa düşen telefon nispetini mukayese ettiğimizde memleketimizdeki telefon nispetinin ne kadar düşük olduğu gerçeğini açık olarak görmüş oluruz.

Aşağıda, Tablo 2 de telefon miktarı 1 milyon adedin üzerinde bulunan memleketlerin, Tablo 3 de ise komşu memleketlerin memleketimiz telefon durumu ile mukayesesini görmekteyiz.

Bu tablolardan da görüleceği üzere 100 nüfusa düşen telefon miktarı bakımından memleketimiz çok geride kalmış, komşularımız arasında İran ve Irak'tan biraz ileri ve Birleşik Arap Cumhuriyeti ile ise aynı seviyeye erişebilmiş bulunmaktadır.

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi memleketimizde telefon hizmeti çok erken yıllarda başlamış fakat maalesef gelişme hızını diğer memleketlerde aynı tempoda muhafaza edememiştir. Nitekim 1/1/1956 yılında Türkiye'nin 139 155 adet telefon abonesine mukabil Yunanistan'da 121644 abone varken 1/1/1966 da Türkiye ancak 351.135'e yükselmiş Yunanistan ise 508.262

rakkemına yanı memleketimizdeki telefon miktarının 1.5 misline erişmiştir.

Bu sahada bu kadar geri kalışımızın başlıca iki nedeni vardır

Birincisi; memleketimizde telefonun ekonomik, sosyal ve teknik gelişmelere müsbet etkisi

(TABLO 2)

Memleketin adı	1/Ocak/1966 durumu	100 nüfusa isabet eden miktar
A.B.D.	93.332.000	47.82
Kanada	7.455.660	37.68
Arjantin	1.497.841	6.65
Brezilya	1.320.003	1.61
İngiltere	10.704.000	19.45
Batı Almanya	8.802.166	14.84
S.S.C.B.	7 900.000	3.40
Fransa	6.116.700	12.44
İtalya	5.980.702	11.55
İsveç	3.572.630	45.96
İspanya	2.788.432	8.79
Hollanda	2.382.225	19.25
İsviçre	2 259.007	37.78
Belçika	1.564.656	16.87
Doğu Almanya	1.658.817	9.73
Çekoslovakya-	1.491.621	10.51
Danimarka	1.363.988	28.37
Polonya	1.294.046	4.10
Avusturya	1.008.693	13.87
Güney Afrika Birli.	1 198.421	6.64
Taponya	13.998.831	14.18
Avustralya	2.810.833	24.75
Yeni Zelanda	1.025.084	38.38-
Türkiye	351.135	1.12

(TABLO 3)

Memleketin adı	Telefon miktarı	100 nüfusa isabet eden miktar
Macaristan	566.026	5.57
Yunanistan	508.262	5.94
Romanya	470.000	2.46
Yugoslavya	414.656	2.11
Bulgaristan	279.200	3.39
Birleşik Arap Cumhuriyeti	330.000	1.11
İsrail	255.780	9.84
Iran	207.530	0.88
Lübnan	105.000	4.43
Irak	65.000	0.89
Kıbrıs	28.105	4.70
Türkiye	351.135	1.12

İlk 30-40 yıl içinde gereği şekilde tanıtılmamış bunun neticesi olarak da PTT İdaresi büyük bir telefon talebi baskısı altında bulunmamıştır.

örneğin, Ankara'da İlk otomatik santral 1926 yılında hizmete girmiş ve kapasitesi 1950 yılında 17.000 hatta yükselmiş olmasına rağmen abone sayısı 10.000'e erişememiştir.

Bu şartlar altında PTT Genel Müdürlüğü bu âtil kapasiteyi değerlendirebilmek için Ankara'ya mahsus olmak üzere tesis ücretini yarıya (180 TL'dan90 TL'ya) indirmiş ve bu bedeli de üçer ay vadeli olarak 4 taksitte tahsile karar vermiş ve bu kararın sonucu olarak abone taleplerini arttırmaya muvaffak olabilmiş ve abone sayısı 1954 yılında 17 bine yaklaşmıştır.

Abone sayısının yükselmesi telefona karşı talebi de kamçulamış ve bugün Ankara'da kurulu kapasite 45.500 hatta yükselmesine rağmen Ekim 1967 başı itibariyle 19.330 adet de yazılı bekleyen talep bulunmaktadır.

Aynı şekilde 1952 yılında sadece 28.000 hat olan İstanbul İli otomatik santral kapasitesi bugün 87.800 hatta yükselmiş olmasına, rağmen Ekim 1967 başı itibariyle 90.238 adet yazılı talep beklemektedir.

Türkiye'de halen mevcut 225.200 hatlık otomatik santralin kuruluşundan 1952 yılına kadar geçen 26 yıl içinde kurulduğunu ve 1952 den bugüne kadar 163.200 hatlık otomatik santralin tesis edildiğini ve buna rağmen otomatik santral sahalarında Ekim 1967 başı olarak bekleyen abone talebinin 162.138 adede ulaştığını söylemek telefonun öneminin son 15 yıl içinde ne derece anlaşıldığını açıkça göstermektedir.

PTT, 1952 yılından sonra anormal bir hızla gelişen bu telefon talebini karşılayabilmek için

çeşitli firmalarla mamul santral teçhizatı alım mukaveleleri imzalamaya başlamış fakat bu kere de ikinci müşkülât ile karşı karşıya gelmiş, döviz rezervlerimizden bu saha için ayrılabilen miktarlar, bu mukavelelerin tatbikatının normal bir hızla yapılmasına el vermemiş hatta bir kısmının iptaline sebep olmuştur.

Bu durumda PTT Genel Müdürlüğü, Türkiye'de bir telekomünikasyon sanayiinden kurulması zaruretine daha fazla İnanmış ve 1952 yılında ortaya attığı bu problemin üzerinde daha ciddi olarak eğilmeye başlamıştır.

Çünkü bu sanayiinin kurulması ile;

- Mühim miktarda döviz tasarrufu sağlamak,
- Memleketin telefon tesislerinin programlaştırılmasını ve bu programın gerçekleştirilmesini daha kolay ve daha emin bir duruma getirmek,
- Mevcut telefon tesislerinin yedeklerinin zamanında temin ederek mükemmel işlemlerini sağlamak ve istikballerini garanti etmek,
- Memleket ihtiyaçlarının tamamını bu sanayiden karşılamak suretiyle bütün memlekete şamil bir ünlfikasyona gidebilmek,

imkân dahiline girecek ayrıca, bu sanayi;

- Memleketin sınai kalkınmasında mühim bir rol oynayacak iş sahasının gelişmesini ve teknik personel yetişmesini sağlayacak,
- Zamanla PTT ihtiyaçlarından başka askerî, Orman, Gümrük, Emniyet, Demiryolları v.s. gibi teşekküllerin bu sahadaki ihtiyaçlarını da karşılayabilecektir.

PTT Genel Müdürlüğü daha 1952 yılında, milletlerarası bir İhale İle çeşitli telekomünikasyon teçhizatı alımı için hazırladığı İdari şartnamesinde aynen «İlişik fenni şartnamelerde miktar ve evsafı yazılı tesislerin ilerideki teveiatı ile bunlarla ilgili olarak diğer mahallerde yeniden kurulacak tesisler için bilahare bir fabrika teşkil edecek şekilde ve en geç 1955 yılı sonuna kadar müteahhit tarafından tamirat, imalât ve montaj işleri atelyesi (Assembly lne) kurulması taahhüt edilecek ve yapılacak teklifte ayrıca bu hususta gerekli bilcümle tafsilat verilecektir» şeklinde bir madde koymasına rağmen ihale şartnamesinde mevcut santral, kuranportör, telsiz, telem, iç şebeke, dış şebeke gibi çeşitli telekomünikasyon teçhizatının farklı firmalara ihale edilişi sonucu müşterek bir atelye kurulması mümkün olamamıştır.

PTT bu tarihten sonra çeşitli satın alma mukaveleleri meyânında telekomünikasyon sanayii

mevzuunda da çeşitli firmalarla müzakereler yapmış ve nihayet 1960 yılı Martında bir firma ile mevcut satın alma mukavelesinin tadili suretiyle Türkiye'de kurulacak bir telekomünikasyon sanayiinin detayları hakkında bir protokol imzalamış fakat 1960 Mayısından sonra 72 sayılı kanunla mevcut mukavele iptal edildiğinden, fabrika protokolü de yürürlüğe girmeden iptal olmuştur.

PTT bunun üzerine bir taraftan telefon mevzuunda çok sıkışık duruma düşen İllerimizin âcili ihtiyaçlarını karşılamak için 'bu tesislerin âcili firmalarla kısa vadeli mukaveleler hazırlarken bir taraftan da uzun vadeli olarak birinci ve ikinci 5 yıllık plân devrelerindeki muhtemel ihtiyaçlarını tesbit edip 10 yıllık bir ihtiyaç projesi üzerine çalışmalarını teksif etmiş ve bu projede telekomünikasyon sanayiine ayrı bir önem vermiştir.

Çünkü, o tarihe kadar çeşitli firmalarla yapılan müzakerelerden öğrenilmiştir ki telekomünikasyon teçhizatı satan firmalar, müşterilerinin memleketlerine fabrika kurmayı arzu etmeyip kendi fabrika işçilerine iş arayan müesseselerdir, ancak büyük bir alış verişin karşılığı olarak müşterinin arzusuna uyup onun memleketinde böyle bir sanayi kurulmasına yardım edebilirler. Nitekim bu hakikat bir firma Genel Müdürü tarafından müzakereler esnasında aşağı yukarı aynen ifade edilmiştir.

PTT, birinci 5 yıllık plân dahilinde telefon makına ve santral ihtiyacını karşılamak için yapacağı ihalede bilhassa, 5 yıllık ihtiyacın tamamını bir ihale mevzuu yapmış ve bu ihaleyi ancak ve ancak aynı cins teçhizatı İmal edecek bir fabrikanın Türkiye'de en kısa zamanda, en iyi şartlarla kurulması şartına bağlamıştır.

Nitekim 1963 yılı Mayıs ayında ilân edilen milletlerarası bir ihale, 1963 yılı Kasım ayında alınan tekliflerin tetkiki ile başlanarak çeşitli kademelerin kontrol ve tasdikinden geçirildikten sonra nihayet 1966 yılının Temmuz ayında sonuçlandırılmış ve neticede Kanada Northern Electric firması seçilmiştir.[^]

Seçilen firma, imzalanan ön protokola istinaden, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu dahilinde bir fabrika kurma hususunda Ticaret Bakanlığına müracaat etmiş, bu müracaatının, Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesince olumlu karşılanması ve Bakanlar Kurulunca da tasdik edilmesi üzerine, 22/Şubat/1967 günü adı geçen firma ile Türk PTT si arasında «Northern Electric Telekomünikasyon Anonim Şirketi» adlı bir şirket ana mukavelesi imzalanmıştır.

Bu mukavelenin gerekli tescil ve ilân formalitelerinin de tamamlanmasından sonra, 10/Tem-

muz/1967 tarihinde yapılan bir temel atma töreni ile fabrika inşaatı başlamış ve birinci kademesi de son safhaya getirilmiş bulunmaktadırdır.

Şirket, 7.839.000 T.L. sı aynı, 34.245.000 T.L. sı naktî, 2.916.000 T.L. sı gayri maddî hak sermayesi olmak üzere 45.000.000 T.L. sermayeli olarak kurulmuştur.

Bu sermayenin % 51'i olan 22.950.000 T.L. karşılığı, Northern Electric firması tarafından 7.839.000 T.L. sı (871.000 \$) aynı 12.195.000 T.L. sı (1.355.000 \$) naktî ve 2.916.000 T.L. sı (324.000 \$) gayri maddî hak sermayesi olarak taahhüt edilmiştir.

Fabrika, Üsküdar - Ümraniye mevkiinde sanayi bölgesi olarak ayrılan bir yerde takriben 6500 metrekaresi imalât sahası, 1900 metrekaresi idarî binalar, soyunma yerleri ve kafeterya olmak üzere 8400 metrekareselik bir sahada inşa edilmektedir.

Fabrika, plânlanan imalât programına göre bugün için otomatik telefon makinaları, Krosbar tıp otomatik telefon santralları ile bu santrallar için lüzumlu enerji ve şehirlerarası teçhizatını imal edecek ve zamanla imalât programına PABX tıp özel santralları, hat konsantratörleri, banliyö ve tandem santrallarla, şehirlerarası transit santrallarını da ithal edecektir.

Keza bugün için programlanan imalât kapasitesine göre fabrika, satınalma mukavelesinin yürürlüğe girdiği tarihten 6 ay sonra otomatik telefon makinası imalâtına, 18 ay sonra da otomatik santral teçhizatı imalâtına başlayacak ve imalât kapasitesi ikinci imalât yılında telefon makinasında 40.000 adede, üçüncü imalât yılında santral teçhizatında 40.000 hattâ erişmiş, ve beşinci imalât yılında dahili imalât yüzdesi otomatik telefon makinasında % 65'e, otomatik santral teçhizatında % 70'e yükselmiş olacaktır. Aynı fabrika, bu yıllar zarfında santral teçhizatı ile ilgili enerji ve şehirlerarası teçhizatının da asgari % 30 nisbetinde dahili imalâtını yapacaktır.

ilâve bir yatırıma ihtiyaç göstermeden sadece vardiya sayısını arttırmak suretiyle nihaî kademede fabrika imalât kapasitesinde % 70 - % 100 nisbetinde bir artış mümkün olacaktır.

Aşağıda, Tablo 4 de, yıllara göre fabrikanın plânlanan imalât kapasiteleri ile azami imalât kapasiteleri ve dahili imalât yüzdeleri gösterilmiştir.

Satınalma mukavelesinin 28/Haziran/1967 tarihinde yürürlüğe girmesi sebebiyle telefon makinası imalâtı, fabrikanın inşa edilen birinci kademesinde, 28/Aralık/1967 tarihinde başlayacaktır.

(TABLO 4)

İmalât yılları	Telefon makinası imalatı			Santral teçhizatı imalatı		
	Dahili İmalât yüzdesi	Plânlanan imalât kapasitesi	Azami imalât kapasitesi	Dahili imalât yüzdesi	Plânlanan imalât kapasitesi	Azamî imalât kapasitesi
1968	%10	30.000	30 000	—	—	—
1969	%26	40.000	50.000	%30	22 400	25 000
1970	%40	40.000	60.000	%45	40 000	45 000
1971	%55	40.000	65.000	%60	40.000	50.000
1972	%65	40.000	70 000	%70	40.000	55.000
1973	asgari % 65	40.000	75 000	asgari % 70	40 000	60.000
1974	» %65	40.000	80.000	> %70	40.000	65.000
1975	» %65	40.000	80.000	» %70	40.000	70.000

(Tablo 4 te imalât yıllarının daha kolay gösterilmesi gayesiyle imalât başlangıcı, 1968 yılı bağı olarak kabul edilmiştir.)

Fabrika 4 üncü (santral teçhizatına göre 3 üncü) imalât yılında, yani 1971 de, plânlanan imalât kapasitesinin % 10'u, 5 inci İmalât yılında % 15'i, 6 ncı ve müteakip imalât yıllarında ise % 20'si yani 8000 adet telefon makinası ve 8000 hatlık santral teçhizatı veya muadilini ihraç edecektir. Bu ihracat yabancı ortak Northern Electric firması tarafından garanti edilmiş bulunmaktadır.

İmalât kapasitesini, talep seyrine uygun olarak daha da arttırabilmek için, fabrika 93370 metrekarelik bir arazi üzerinde inşa edilmeğe başlanmıştır ve bu sahada fabrikanın imalât alanı 3-4 misli büyütülecektir.

Fabrikanın, ihracat için gerekli İmalâtı da kapsayan plânlanmış kapasitesi için istihdam edilecek yerli ve yabancı personelin kademelere ve branşlarına göre dağılımı aşağıda Tablo 5a ilâ c'de gösterilmiştir.

(TABLO 5a)

Fabrika personeli	Görevi	Milliyeti	İmalât yılları ve ortalama personel sayısı					
			1968	1969	1970	1971	1972	1978
Müdür		Kanadalı	1	1	1	1	1	1
Muhasebeci		Kanadalı	—	1	1	1	1	1
		Türk	—	1	1	1	1	1
Mühendisler		Kanadalı	3	3	4	5	5	2
		Türk	5	5	8	9	10	12
Teknisyenler		Kanadalı	3	4	4	2	—	—
		Türk	6	8	18	23	25	35
Eğitimciler		Kanadalı	2	2	2	1	—	—
		Türk	6	6	6	5	4	4
Büro Âmirleri		Kanadalı	2	3	3	3	3	2
		Türk	3	6	8	8	8	8
Büro personeli		Türk	12	20	47	55	57	57
Takım ustaları		Türk	4	9	12	15	15	15
Atölye Amirleri		Kanadalı	2	4	4	4	3	3
		Türk	2	8	12	17	20	21
İhracat için satış Uzmanları		Kanadalı	—	—	—	1	2	2
İş servisi		Türk	8	8	11	11	11	11
Yardımcı servisler		Türk	2	4	7	9	11	11
Kontrol Memurları		Türk	2	26	38	45	51	49
Fabrika işçileri		Türk	27	177	198	251	281	286
		Toplam	90	296	385	467	509	531

Burada 5a tablosu fabrika personelini, 5b tablosu mahallî fabrikada İmal edilecek santral teçhizatını muhtelif şehirlerimizdeki santral binalarına monte edecek montaj personelini, 5c tablosu ise her iki işte çalıştırılacak yabancı personel sayısı toplamını göstermektedir.

6 milyon dolarlık döviz tasarrufu sağlanmış olacaktır.

Bunu müteakip yıllarda da plânlanan programa göre 40.000 hatlık santral teçhizatı ile 40 000 adet telefon makinası mahalli ihtiyaca, 8000 hatlık santral teçhizatı ile 8000 adet tele-

(TABLO 5b)

Montaj Personeli		İmalât yılları ve ortalama personel sayısı					
Görevi	Milliyeti	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Montaj Amirleri	Kanadalı	—	1	4	4	2	2
	Türk	—	2	8	8	10	10
Montaj personeli	Türk	—	5	88	88	88	88
Toplam		—	8	100	100	100	100

(TABLO 5c)

Toplam yabancı personel sayısı	13	19	23	22	17	13
--------------------------------------	----	----	----	----	----	----

Yukarıda Tablo 4 de görüldüğü ve müteakip paragrafta izah edildiği gibi, fabrika santral teçhizatında % 70, telefon makinasında % 65 dahilî imalât seviyesine eriştiği 1972 yılı sonuna kadar, plânlanan programa göre 142.400 hattı mahalli ihtiyaçlar, 10.000 hattı ihracat için olmak üzere 152.400 hatlık santral teçhizatı, 190.000 adedi mahalli ihtiyaç, 10.000 adedi ihracat için olmak üzere 200.000 adet telefon makinası imal edecek ve bu imalât sonucu takriben

fon makinası ihracat için olmak üzere 48.000 hatlık santral teçhizatı ile 48000 adet telefon makinası imal edilecek ve bu suretle yılda takriben 2,5 milyon dolarlık döviz tasarrufu sağlanacaktır.

Ancak, PTT bekleyen taleplerin azameti karşısında mahalli fabrikanın azamî kapasitesi ile çalışmasını tasarlamakta ve tevsiat programını buna göre hazırlamaktadır.

SAYIN ÜYELERİMİZ,

Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi ile birlikte yapacağımız Dostluk Balosu 24.Ocak.1968 tarihinde Hilton Salonlanndadır.

Balo davetiyeleri Odamız İstanbul Şubesinden veya Makina Mühendisleri Odası İstanbul şubesinden temin edilebilir.

İSTANBUL ŞUBESİ
YÖNETİM KURULU